

פרשת בראשית

לאחר שהאדם אכל מעץ הדעת שאל אותו הקב"ה: "המן העץ אשר ציוויתך לבלתי אכול ממנו אכלת?"

והאדם ענה: "ויאמר האדם, האישה אשר נתתי עמדי, היא נתנה לי מן העץ ואוכל".

על תשובתו של האדם אמרו רבותינו במסכת עבודה זרה (ה:): שהאדם הראשון היה כפוי טובה כלפי הקב"ה, הקב"ה ברא את האישה לטובתו של האדם כדי שלא יישאר בודד, והוא במקום להגיד תודה, הוא מאשים את הקב"ה שבגלל האישה שנתן לו הוא אכל מעץ הדעת.

גם בני דור הפלגה היו כפויי טובה.

על דור הפלגה נאמר: "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם" (יא ה)

שאלו רבותינו במדרש מדוע כתוב בני האדם? וכי הם בני חמורים או גמלים?

והתשובה: שהם בני האדם הראשון שכפר בטובתו של הקב"ה, וגם הם, במקום להודות לקב"ה על הצלתם מהמבול, הם בנו מגדל להילחם בו.

על כפויית הטובה כתב הגר"א בפרושו לספר משלי (ל י'): כפוי טובה הוא איש עוול אשר כמהו אין בנמצא.

וכן בספר חסידים (סימן תרסה): כי אין מידה רעה כמו כפיות טובה.

בעשרת המכות שהביא הקב"ה על המצרים, במכות דם וצפרדע היכה אהרון את מי היאור.

ומדוע משה לא היכה את מי היאור?

אמרו רבותינו במדרש (שמות רבה ט) שבגלל שהיאור הגן על משה כשהוא היה בתוך התיבה,

לכן מדין הכרת הטוב ליאור, משה לא היכה את היאור.

גם במכות כינים אהרון היכה את עפר מצרים ולא משה.

והסיבה לכך שעפר מצרים הגן על משה, כשמשה הרג את המצרי הוא הטמין אותו בחול, ולכן ממידת הכרת הטוב לחול, משה לא היכה את עפר מצרים.

וכן במלחמת מדין הקב"ה ציווה את משה: "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים" (במדבר לא), אבל משה בעצמו לא יצא למלחמה, אלא הוא שלח את פינחס בן אלעזר לעמוד בראש הלוחמים.

ומדוע משה לא יצא למלחמה?

אמר משה: כשפרעה רצה להרוג אותי אחרי שהרגתי את המצרי, ברחתי למדין, אנשי מדין הגנו עלי ולא הסגירו אותי לפרעה, לכן ממידת הכרת הטוב אני לא יכול לצאת ולהילחם בהם. אמר משה: באר ששתית ממנה אל תזרוק בה אבן.

ומדוע ישנה הקפדה כל כך גדולה על מי שלא מכיר טובה?

אמרו רבותינו שמי שלא מכיר טובה לחברו סופו שלא יכיר טובה גם לקב"ה.

דבר זה נלמד מפרעה. על פרעה נאמר: "אשר לא ידע את יוסף" - דרשו רבותינו שהוא הכיר את יוסף ולמרות זאת, לא הכיר טובה ליוסף על כל מה שעשה בשבילו, שהרי בזכות עצותיו של משה, מצרים ניצלה מהרעב והפכה להיות מדינה עשירה ביותר, ובכל זאת פרעה החליט לשעבד את עם ישראל בעבודת פרך, ומתוך שעשה את עצמו כאילו לא הכיר את יוסף, וכפר בטובתו של חברו, כפר פרעה גם בקב"ה ואמר למשה: "לא ידעתי את ה'" ולכן לא אשלח את בני ישראל ממצרים.

על כך אמר שלמה בספר משלי (יז יג): "משיב רעה תחת טובה לא תמיש רעה מביתו".

בסוף ימי דוד נאמר עליו: "והמלך דוד זקן בא בימים ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו" (מלכים א א א)

ומדוע הבגדים לא חיממו את דוד? דרשו רבותינו: לדוד לא הייתה הכרת הטוב לבגדים, כאשר שאול רדף אחרי דוד, דוד הסתתר במערה וכששאול נכנס למערה דוד חתך חלק מבגדו של שאול, ואמרו רבותינו שכל המבזה את הבגדים, ואינו מכיר להם טובה על כך שהם מחממים אותו, אינו נהנה מהם ולכן כעונש הבגדים לא חיממו את דוד.

כדי שנתחנך להכיר טובה לקב"ה, תיקנו לנו רבותינו בתפילת שמונה עשרה שלוש פעמים ביום להודות לקב"ה על הניסים והנפלאות שהוא עושה אתנו בכל יום, בכל עת ובכל שעה.

מדין הכרת הטוב אנחנו רוצים להודות לכם על כך שבחרתם בנו להיות השנה חתני תורה ובראשית.

יהי רצון שהשנה הבאה עלינו לטובה תהיה שנה טובה ובריאה, שנה שנתבשר בה כולנו רק בבשורות טובות ישועות ונחמות ושנזכה כולנו לראות בגאולת ישראל השלמה.